

Nr 21.

Ankom till riksdagens kansli den 20 mars 1945 kl. 4 em.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändrad lydelse av 5 § lagen den 21 juni 1940 (nr 540) om krigsskadeersättning.

Genom en den 23 februari 1945 dagtecknad proposition, nr 86, vilken hänvisats till lagutskott och behandlats av andra lagutskottet, har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagda i statsrådet och lagrådet förda protokoll, föreslagit riksdagen att antaga följande förslag till

L a g

angående ändrad lydelse av 5 § lagen den 21 juni 1940 (nr 540) om krigsskadeersättning.

Härigenom förordnas, att 5 § lagen den 21 juni 1940 om krigsskadeersättning¹ skall erhålla följande ändrade lydelse.

5 §.

Med fastighet förstås i detta kapitel egendom, som omedelbart på grund av lagen den 24 maj 1895 angående vad till fast egendom är att hänföra skall betraktas såsom sådan egendom, så ock byggnad samt för stadigvarande bruk avsedd elektrisk anläggning, även om byggnaden eller anläggningen icke enligt samma lag är hänförlig till fast egendom, dock att, därest värdet av byggnad eller med varandra sammanhängande byggnader, som äro uppförda å mark för vilken byggnadsägaren enligt kommunalskattelagen icke är skattskyldig, understiger 500 kronor, sådan byggnad ej anses som fastighet.

Denna lag träder i kraft dagen efter den, då lagen enligt därå meddelad uppgift utkommit från trycket i Svensk författningssamling.

Vad i lagen stadgas om elektrisk anläggning skall äga tillämpning å skada, som inträffat efter den 31 augusti 1939. Anmälan om skada, som å sådan anläggning inträffat före lagens ikraftträdande, skall hava inkommit till krigsskadenämnden inom sex månader från dagen för lagens ikraftträdande, vid äventyr att rätten till ersättning eljest är förlorad.

¹ Senaste lydelse se SFS 1940:980.

Beträffande skälen för lagförslaget får utskottet, i den mån redogörelse för desamma ej lämnats här nedan, hänvisa till propositionen.

Enligt lagen om krigsskadeersättning skall, i den mån skada å egendom här i riket i följd av krig, vari riket kommit, icke gottgöras i annan ordning, för sådan krigsskada beredas ersättning genom statlig krigsförsäkring i den omfattning och på de villkor, som i lagen stadgas. Lagen omfattade ursprungligen tre skilda egendomsgrupper, nämligen 1) fastigheter jämte vissa inventarier och produkter därå, 2) varor, huvudsakligen handelsvaror, och 3) maskiner. Genom lag den 6 december 1940 (nr 980) lades härtill ytterligare en egendomsgrupp, nämligen 4) personligt lösöre och annan lösegendom. Slutligen föreskrefs genom lag den 3 december 1943 (nr 808), att ersättning genom krigsförsäkring skulle beredas jämväl för skada å egendom här i riket i följd av krig, vari riket icke indragits (krigsskada under neutralitetstid), i den mån skadan icke i annan ordning gottgjordes.

Envar av de nämnda egendomsgrupperna utgör enligt lagen ett i förhållande till annan egendom fullt fristående försäkringskollektiv. Beträffande varu-, maskin- och lösörekollektiven gäller såsom förutsättning för krigsskadeskydd bland annat, att egendomen är brandförsäkrad (sjöförsäkrad) i svenskt försäkringsbolag eller i utländsk försäkringsanstalt med rätt att driva försäkringsrörelse här i riket. Fast egendom skyddas däremot oavsett huruvida egendomen är brandförsäkrad eller ej. Mot förmånen av krigsskadeersättning svarar en skyldighet för ägaren att med avgift för egendomen bidra till finansieringen av försäkringssskyddet. I fråga om fast egendom har storleken av denna avgift ställts i viss relation till fastighetens värde, varmed avses taxeringsvärdet eller, om sådant saknas, ett i den ordning Konungen bestämmer fastställt värde. Lagen äger icke tillämpning å staten tillhörig egendom.

Omfattningen av fastighetskollektivet bestämmas av 5 §, som för närvarande har följande lydelse: »Med fastighet förstås i detta kapitel egendom, som omedelbart på grund av lagen den 24 maj 1895 angående vad till fast egendom är att hänföra skall betraktas såsom sådan egendom, så ock byggnad, som icke enligt samma lag är hänförlig till fast egendom, dock att, därest värdet av byggnad eller med varandra sammanhängande byggnader, som äro uppförda å mark för vilken byggnadsägaren enligt kommunal-skattelagen icke är skattskyldig, understiger 500 kronor, sådan byggnad ej anses som fastighet.»

Elektrisk ledning tillhör krigsskadelagens fastighetskollektiv allenast i den mån den framgår över mark tillhörig ledningens ägare. I övrigt är elektrisk ledning, dock endast i den mån den är brandförsäkrad, att hänföra under krigsskadelagens lösörekollektiv eller, därest ledningen tillhör fabrik, annan industriell inrättning eller hantverk, under maskinkollektivet. Ej brandförsäkrad elektrisk ledning, som är framdragen över mark tillhörig annan än ledningens ägare, omfattas ej av försäkringssskyddet enligt lagen.

Den nu föreslagna lagändringen, som angår frågan om skydd enligt krigsskadelagen för elektriska anläggningar, har föranletts av en framställning från Svenska vattenkraftföreningen. Rörande innehållet i framställningen och de över densamma avgivna yttrandena hänvisas till propositionen.

Föredragande departementschefen, statsrådet Ohlin, har i propositionen anfört följande:

»Elektrisk ledning hänföres till krigsskadelagens fastighetskollektiv endast i den mån ledningen framgår över mark, tillhörig ledningens ägare. De elektriska distributionsföretagens ledningar gå emellertid i utomordentligt ringa omfattning över företagens egen mark. Till den del ledning framgår över annan mark än ledningsägarens är ledningen, om den är brandförsäkrad, att hänföra till krigsskadelagens lösöre- eller maskinkollektiv. Av naturliga skäl bruka emellertid elektriska ledningar icke försäkras mot brand. Följaktligen åtnjuta sådana ledningar endast i undantagsfall skydd enligt krigsskadelagens bestämmelser.

Under tiden sedan krigsutbrottet den 1 september 1939 ha elektriska ledningar i åtskilliga fall skadats genom vinddrivna spärrballonger. Risk finnes uppenbarligen för att nya sådana skador inträffa. Med hänsyn härtill måste det anses rimligt att frågan om krigsskadeskydd för elektriska ledningar upptages till omprövning. Att hänvisa ledningarnas ägare till att genom brandförsäkring av ledningarna erhålla krigsskadeskydd enligt bestämmelserna för maskin- eller lösörekollektivet bör enligt min mening icke komma i fråga.

Den närmast till hands liggande lösningen är att ledningarna tillföras krigsskadelagens fastighetskollektiv. Denna lösning har också föreslagits av vattenkraftföreningen och tillstyrkts av samtliga i ärendet hörda myndigheter. Att ledningarna icke åsatts taxeringsvärde är visserligen i detta sammanhang en olägenhet, men särskild värdering kan, enligt vad av utredningen framgår, ske utan svårighet. Jag förordar därför sådan ändring av krigsskadelagen, att elektriska ledningar hänföras under lagens fastighetskollektiv i den mån så icke redan är förhållandet.

Behovet av lagändring har visat sig främst såvitt angår elektriska starkströmsledningar. Av de elektriska svagströmsledningar, vilka icke såsom exempelvis ringledningar äro tillbehör till byggnad, tillhöra de flesta staten (telegrafverket) och omfattas därför icke av krigsskadelagens bestämmelser. Övriga svagströmsledningar böra emellertid erhålla samma krigsskadeskydd som starkströmsledningarna. Det torde vidare icke vara lämpligt att inskränka den föreslagna lagändringen till att avse allenast själva ledningarna. Även transformatorstationer och andra liknande anordningar böra, i den mån icke redan så är fallet, skyddas enligt krigsskadelagen. Av skäl, som kommerskollegium anfört, bör icke skyddet omfatta endast registrerade anläggningar. Lagen bör därför enligt min mening ändras till att gälla i fråga om alla för stadigvarande bruk utförda elektriska anläggningar, i den mån de icke redan äro att hänföra till lagens fastighetskollektiv. Lagändringen bör träda i kraft så snart som möjligt.

Starka billighetsskäl tala för att lagändringen erhåller tillämpning å alla skador, som uppstått sedan det nu pågående världskrigets utbrott. Synpunkter av principiell art kunna visserligen anföras mot att lagändringen erhåller retroaktiv giltighet. Statsmakterna ha emellertid nyligen i ett liknande fall, nämligen då krigsskadelagen år 1943 utsträcktes till att omfatta även krigsskada under neutralitetstid, godtagit principen om ersättning för redan timade skador. Enligt 1943 års lagstiftning bereddes nämligen ersättning för krigsskada, som inträffat efter den 31 augusti 1939. Vad den nu ifrågasatta lagändringen beträffar synes anledning icke föreligga att i fråga om ersättning för redan inträffade skador intaga annan principiell ståndpunkt än år 1943. Ej heller ur praktisk synpunkt föreligga skäl mot att lagändringen erhåller retroaktiv verkan. Härvid är särskilt att märka, att fullständig utredning och värdering av de redan inträffade skadorna torde föreligga i det övervägande antalet fall. Jag förordar sålunda, att lagändringen erhåller tillämpning å krigsskador, som inträffat efter den 31 augusti 1939. Härtill bör knytas en föreskrift, att anmälan om skada, som inträffat före lagens ikraftträdande, skall hava inkommit till statens krigsskadenämnd inom sex månader från den dag då lagen träder i kraft, vid äventyr att rätten till ersättning eljest är förlorad.»

Lagrådet har lämnat förslaget utan erinran.

Utskottet.

Utskottet har icke funnit anledning till erinran mot det genom propositionen framlagda lagförslaget och får därför hemställa,

att riksdagen måtte bifalla förevarande proposition.

Stockholm den 20 mars 1945.

På andra lagutskottets vägnar:

ÅKE HOLMBÄCK.

Vid ärendets behandling hava närvarit

från första kammaren: herrar *Holmbäck, Wistrand, Forslund, Olof Carlsson, Hage, Hallagård, Hagman* och *Uhlén*;

från andra kammaren: fröken *Andersson*, herrar *Pettersson* i Hällbacken, *Ryberg, Nilson* i Eskilstuna, *Larsson* i Östersund, *Andersson* i Eskilstuna, *Lundberg* i Uppsala och *Andersson* i Alfredshem.